

La qüestió de la desigualtat

Tota societat democràtica decideix, en certa mesura, amb quin nivell de desigualtat vol viure. Per aquest motiu, utilitza polítiques que afavoreixen una major igualtat d'oportunitats i que ajuden a assolir unes condicions de vida mínimament acceptables per a tots els ciutadans. Educació, sanitat, pensions, impostos progressius, subsidis a l'atur o la fixació d'un salari mínim són exemples d'instruments que influeixen de manera decisiva en la distribució dels ingressos i del benestar social. Després de tres dècades en què la desigualtat ha tendit a augmentar a la majoria d'economies avançades, i amb el risc que això pot comportar de fractura social i de caldo de cultiu per als populismes, el debat sobre com neutralitzar-la ha guanyat força i centralitat.

Tot i que és cert que el gros del deteriorament es va concentrar en els anys vuitanta i noranta i que ha estat més intens en determinats països, com els EUA, la tendència general als països desenvolupats ha estat cap a una major desigualtat. Una tendència que reflecteix un major ritme de creixement de les rendes (després d'impostos i de transferències) situades en els decils superiors de la distribució d'ingressos en relació amb els decils mitjans i, en especial, amb els decils més baixos. Aquesta dispersió creixent de les rendes deriva, al seu torn, principalment, de l'evolució dispar dels ingressos salarials: els salaris dels treballadors més ben pagats han crescut més de pressa que els dels treballadors amb salaris més baixos.

Malgrat que les seves causes són múltiples, en destaquen dues: els canvis tecnològics i la globalització econòmica. D'una banda, els canvis tecnològics, associats, per exemple, a la revolució digital, han afavorit els treballadors més ben preparats i les seves remuneracions, que ja eren, d'entrada, de les més altes. Durant molts anys, la demanda de treball qualificat ha crescut a un ritme més elevat que la disponibilitat d'aquest tipus de treballadors (el que s'ha descrit com una «carrera entre tecnologia i educació») i ha impulsat l'anomenada prima per educació. De l'altra, la globalització econòmica ha incidit en la distribució de les rendes de les economies avançades mitjançant una reducció de la demanda de treballadors menys qualificats, que competien de forma directa (per la via de les deslocalitzacions) o indirecta (per la via de les importacions) amb els treballadors de les economies emergents. Al mateix temps, la globalització econòmica ha pressionat a l'alça les remuneracions dels treballadors més qualificats, ja que la seva productivitat ha crescut en competir en un mercat molt més gran (poden servir d'exemple els ingressos que produeixen les grans estrelles del futbol per als seus equips).

Altres factors que han pogut impactar en l'evolució de la desigualtat, malgrat que l'evidència en aquest sentit és menys concloent, inclouen la disminució dels salaris mínims i la liberalització de certs sectors, que, protegits de la competència, generaven rendes monopolístiques i es podien permetre pagar salaris més alts. D'altra banda, l'esforç redistributiu de les polítiques públiques no ha tendit a disminuir en els 30 últims anys i, per tant, no sembla que sigui responsable d'un augment de la desigualtat.

Les polítiques destinades a frenar l'augment de la desigualtat han de tenir en compte els motius subjacents d'aquesta tendència. En aquest sentit, atesa la rellevància dels canvis tecnològics i de la globalització, adquireixen una importància cabdal les polítiques educatives i les del mercat de treball, com el foment de la formació contínua i els programes per suplimentar els sous més baixos o per donar suport als treballadors més perjudicats per la globalització. Tot plegat no implica, necessàriament, gastar més. En molts casos, n'hi hauria prou amb gastar millor.

Tampoc podem obviar la importància de les polítiques públiques que fomenten el creixement econòmic i que generen riquesa i ocupació. Polítiques que determinen, en definitiva, la dimensió del pastís. L'aspiració no és ser tots pobres per igual o redistribuir la pobresa, sinó aconseguir una major igualtat, en la mesura del possible, a l'alça.

Enric Fernández
Economista en cap
31 de desembre de 2016